Radyo Tiyatrosu ve Diyaloğu Başka Türe Dönüştürme

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Radyo tiyatrosu:** Radyoda yayımlanmak üzere yazılan ve yalnızca **sese** dayanan oyundur. Görüntü olmadığı için olay, yer, zaman ve kişilerin duyguları **diyalog, anlatıcı, müzik, ses efekti, tonlama ve sessizlik** ile aktarılır; dinleyici sahneyi **hayal gücüyle** kurar.
- **Sahne tiyatrosuyla farkları:** Radyo tiyatrosunda dekor, kostüm, ışık, jest ve mimik yoktur; buna karşılık **ses efektleri** ve **müzik** mekânı ve atmosferi kurar. Oyuncuların **ses renkleri** birbirinden ayırt edilebilmeli, diksiyon ve tonlama çok iyi olmalıdır. Maliyeti düşüktür, geniş kitlelere ulaşır.
- **Yapı unsurları:** kişiler, yer (mekân), zaman, **çatışma** ve **dramatik örgü** (olayların serim–düğüm–çözüm çizgisinde gerilimle ilerlemesi). Parantez içindeki **ses yönergeleri** (Efekt:, Müzik:, fısıldayarak…) oyunun seslendirilmesine yol gösterir.
- **Diyaloğu başka türe dönüştürme:** Tiyatroda olaylar kişilerin konuşmalarıyla **gösterilir**; hikâyede bir **anlatıcı** tarafından **anlatılır**. Dönüştürürken anlatıcı ve bakış açısı seçilir, yönergeler betimleme ve öykülemeye çevrilir, konuşmalar **doğrudan** (tırnak/konuşma çizgisi) ya da **dolaylı** (… dediğini, … söyledi) aktarılır.
- **Bağlama uygunluk:** Dönüştürülen metin; kişilerin karakterine, dönemine, olayın atmosferine ve asıl metnin iletisine sadık kalmalıdır.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki ifadelerin başına doğru ise **D**, yanlış ise **Y** yazınız.

( ) Radyo tiyatrosunda dinleyici, sahneyi ses aracılığıyla hayal gücünde canlandırır.
( ) Radyo tiyatrosunda dekor ve kostüm, seyircinin olayı anlamasında temel araçtır.
( ) Ses efektleri ve müzik, radyo tiyatrosunda mekân ve atmosfer oluşturur.
( ) Radyo tiyatrosunda oyuncuların ses renklerinin birbirine benzemesi tercih edilir.

2 Radyo tiyatrosunu sahne tiyatrosundan ayıran temel özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kişilerinin bulunması
B) Çatışma içermesi
C) Diyaloglardan oluşması
D) Olayların bir yazar tarafından kurgulanması
E) Yalnızca işitsel unsurlara dayanması

3 "(Efekt: Şiddetli rüzgâr, uzakta bir köpek havlaması. Bir kapı gıcırdayarak açılır.)
ANLATICI — Kasabanın son evinde, gece yarısını geçmiş olmasına rağmen ışık hâlâ yanıyordu.
ZEHRA — (Telaşla) Kim var orada?
OSMAN — (Nefes nefese) Benim, Zehra... Köprü yıkıldı. Doktor bu gece gelemeyecek.
(Müzik: Kısa, gergin bir keman ezgisi. Sonra sessizlik.)"
Bu radyo tiyatrosu parçasında mekân ve atmosfer daha çok hangi unsurla oluşturulmuştur?

A) Dekor
B) Işık düzeni
C) Kostüm
D) Ses efektleri ve anlatıcının sözleri
E) Oyuncuların mimikleri

4 Radyo tiyatrosu unsurlarını işlevleriyle eşleştiriniz.
1. ses efekti 2. müzik 3. anlatıcı 4. tonlama
a) Sahneler arasında geçiş yapar, duygu ve gerilimi artırır.
b) Kişinin duygusunu (öfke, korku, sevinç) sesin yükselip alçalmasıyla aktarır.
c) Kapı gıcırtısı, yağmur sesi gibi seslerle ortamı canlandırır.
ç) Görüntünün yokluğunu gidermek için yer, zaman ve olayla ilgili bilgi verir.

5 Boşlukları doldurunuz.
a) Olayların serim, düğüm ve çözüm çizgisinde gerilimle ilerlemesine ..... denir.
b) Tiyatroda olayların kişilerin konuşmalarıyla aktarılmasına ..... tekniği denir.
c) Konuşmanın, anlatıcının cümlesi içine yerleştirilerek aktarılmasına ..... anlatım denir.

6 Aşağıdaki cümlelerden hangisinde konuşma **dolaylı** olarak aktarılmıştır?

A) — Bazı şeyler kapalı kaldıkça güzeldir, dedi dede.
B) Dede, bazı şeylerin kapalı kaldıkça güzel olduğunu söyledi.
C) Dede, "Bazı şeyler kapalı kaldıkça güzeldir." dedi.
D) "Bazı şeyler," dedi dede, "kapalı kaldıkça güzeldir."
E) DEDE — Bazı şeyler kapalı kaldıkça güzeldir.

7 Radyo tiyatrosunda "(Fısıldayarak)", "(Efekt: Yağmur sesi)" gibi parantez içindeki açıklamaların temel işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Seslendirme ve ses düzenlemesine yol göstermek
B) Dekorun rengini göstermek
C) Oyunu perdelere ayırmak
D) Oyunun adını belirtmek
E) Oyuncuların kostümlerini tarif etmek

8 Aşağıdakilerden hangisi radyo tiyatrosunun **üstün yanlarından** biri olarak gösterilebilir?

A) Işık oyunlarıyla atmosfer yaratması
B) Görsel efektlerle izleyiciyi etkilemesi
C) Seyircinin oyuncuları yakından görebilmesi
D) Düşük maliyetle çok geniş kitlelere ulaşabilmesi
E) Oyuncuların kostümleriyle dikkat çekmesi

9 "SELİM — Dede, bu sandığı neden hiç açmıyorsun?
DEDE — Bazı şeyler kapalı kaldıkça güzeldir, oğlum.
SELİM — Ama içinde ne olduğunu merak ediyorum.
DEDE — (Gülümseyerek) Merak da güzeldir."
Bu diyalog bir hikâyeye dönüştürülürken aşağıdakilerden hangisinin eklenmesi **zorunludur**?

A) Ses efektlerinin
B) Perde ve sahne numaralarının
C) Oyuncuların adlarının büyük harfle yazılmasının
D) Sahne ışıklarının
E) Olayları aktaracak bir anlatıcının

10 Radyo tiyatrosunda aşağıdaki durumları dinleyiciye hangi **ses unsurlarıyla** hissettirirdiniz? Birer örnek yazınız.

a) Olayın bir tren istasyonunda geçtiği
b) Kişinin çok korktuğu
c) Aradan yıllar geçtiği

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 "(Efekt: Şiddetli rüzgâr, uzakta bir köpek havlaması. Bir kapı gıcırdayarak açılır.)
ANLATICI — Kasabanın son evinde, gece yarısını geçmiş olmasına rağmen ışık hâlâ yanıyordu.
ZEHRA — (Telaşla) Kim var orada?
OSMAN — (Nefes nefese) Benim, Zehra... Köprü yıkıldı. Doktor bu gece gelemeyecek.
(Müzik: Kısa, gergin bir keman ezgisi. Sonra sessizlik.)"
Bu parçadaki çatışmanın kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zehra'nın kapıyı açmak istememesi
B) Köprünün yıkılması nedeniyle doktorun gelememesi
C) Köpeğin eve saldırması
D) Kasabada elektrik kesilmesi
E) Zehra ile Osman'ın birbirine küsmesi

12 Bir radyo tiyatrosunda, doktorun o gece gelemeyeceği haberi verildikten hemen sonra "(Müzik: Kısa, gergin bir keman ezgisi. Sonra sessizlik.)" yönergesi yer almaktadır.
Bu yönergedeki sessizliğin işlevi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Haberin ağırlığını hissettirip dinleyicide gerilim ve merak uyandırmak
B) Yayının teknik bir arızadan kesildiğini bildirmek
C) Kapının kapandığını göstermek
D) Dinleyicinin radyonun sesini açmasını sağlamak
E) Oyunun sona erdiğini kesin olarak göstermek

13 "SELİM — Dede, bu sandığı neden hiç açmıyorsun?
DEDE — Bazı şeyler kapalı kaldıkça güzeldir, oğlum.
SELİM — Ama içinde ne olduğunu merak ediyorum.
DEDE — (Gülümseyerek) Merak da güzeldir."
Bu diyaloğu, üçüncü kişi anlatıcının ağzından, konuşmalardan en az birini **dolaylı** aktararak 3-4 cümlelik bir hikâye paragrafına dönüştürünüz.

14 Sahne tiyatrosu ile radyo tiyatrosunun **ortak** özellikleri aşağıdakilerden hangileridir?
I. Olayların diyaloglarla ilerlemesi
II. Çatışma ve dramatik örgü bulunması
III. Kostüm ve dekorun anlam taşıyan temel araç olması

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

15 Bir radyo tiyatrosunda iki kardeşin tartışması seslendirilecektir. Yönetmen iki rol için de sesleri birbirine çok benzeyen oyuncular seçmiştir.
Bu seçimin yol açabileceği en önemli sorun aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kostümlerin uyumsuz görünmesi
B) Işıkların yanlış yönlendirilmesi
C) Dekorun yetersiz kalması
D) Dinleyicinin hangi sözün hangi kişiye ait olduğunu ayırt edememesi
E) Oyunun süresinin kısalması

16 Aşağıdakilerden hangisi bir tiyatro diyaloğunu **anıya** dönüştürürken yapılması gereken bir değişikliktir?

A) Olayı, yaşayan kişinin ağzından ve geçmiş zamanda anlatmak
B) Parantez içinde ses yönergeleri eklemek
C) Kişi adlarını büyük harfle ve tire ile yazmak
D) Olayı sahne ve perdelere bölmek
E) Anlatıcıyı tamamen kaldırmak

17 "Radyo tiyatrosunda kapı sesi bile bir karakterdir. Hızla çarpılan bir kapı öfkeyi, usulca kapanan bir kapı hüznü anlatır. Bu yüzden iyi bir efektçi, sesi yalnızca taklit etmez; o sesin sahnedeki anlamını da düşünür."
Bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ses efektleri yalnızca gerçek sesleri taklit etmek içindir.
B) Radyo tiyatrosunda kapı sesi kullanılmamalıdır.
C) Efektçiler oyuncudan daha önemlidir.
D) Radyo tiyatrosunda duygular yalnızca diyalogla anlatılır.
E) Radyo tiyatrosunda ses efektleri, duygu ve anlam taşıyan ögelerdir.

18 Aşağıdaki radyo tiyatrosu yönergelerinden hangisi dinleyiciye **zamanın** geçtiğini hissettirmek için kullanılmıştır?

A) (Fısıldayarak) Kimse duymasın.
B) (Efekt: Bardak kırılır.)
C) (Müzik: Yavaşça yükselip alçalan bir geçiş ezgisi.) ANLATICI — Aradan üç kış geçti.
D) (Öfkeyle bağırarak) Yeter artık!
E) (Efekt: Kapının hızla çarpılması.)

19 Radyo tiyatrosunun görüntüden yoksun olmasının **dinleyiciye** sağladığı bir katkıyı ve yazara getirdiği bir güçlüğü yazınız.

20 Aşağıdaki cümlelerden hangisi doğrudan anlatımın **dolaylı** anlatıma doğru biçimde çevrilmiş hâlidir?
Doğrudan: Annesi, "Yarın erken kalkmalısın." dedi.

A) Annesi, "Erken kalkmalısın." diye bağırdı.
B) Annesi, ertesi gün erken kalkması gerektiğini söyledi.
C) Annesi, ertesi gün erken kalkmalıydım, dedi.
D) Annesi yarın, erken kalktığını söyledi.
E) Annesi, yarın erken kalkmalısın dedi.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 "Radyo tiyatrosu, sinemanın ve televizyonun yaygınlaşmasıyla bir süre gözden düştü. Ancak son yıllarda sesli kitaplar ve internet yayınlarıyla yeniden ilgi görmeye başladı. Belki de insanlar, her şeyin gösterildiği bir çağda hayal etmeye fırsat veren sesi özlemişti."
Bu parçadan aşağıdakilerin hangisi **çıkarılamaz**?

A) Radyo tiyatrosu televizyondan daha fazla izleyiciye ulaşmaktadır.
B) Görsel yayınların yaygınlaşması radyo tiyatrosuna ilgiyi azaltmıştır.
C) Yazar, radyo tiyatrosuna yeniden ilgi duyulmasını hayal etme ihtiyacıyla ilişkilendirmiştir.
D) Teknolojik gelişmeler radyo tiyatrosunu farklı biçimlerde etkilemiştir.
E) Radyo tiyatrosuna ilgi zaman içinde değişmiştir.

22 Bir öğrenci, radyo tiyatrosundaki şu kesiti hikâyeye dönüştürmüştür:
RADYO: "(Efekt: Gök gürültüsü.) ALİ — (Titreyen sesle) Işıklar söndü!"
HİKÂYE: "Gök gürültüsü camları sarstığında Ali'nin sesi titriyordu: 'Işıklar söndü!'"
Öğrencinin yaptığı dönüştürmeyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Konuşmayı dolaylı anlatıma çevirmiştir.
B) Efekt ve ses yönergesini anlatıcının betimlemesine çevirmiştir.
C) Olayı birinci kişi anlatıcıyla aktarmıştır.
D) Olayın geçtiği zamanı değiştirmiştir.
E) Kişinin duygusunu metinden çıkarmıştır.

23 Bir radyo tiyatrosunda "Bir köy düğününde çıkan kavga" sahnesi seslendirilecektir.
Aşağıdakilerden hangileri bu sahnenin dinleyiciye etkili biçimde aktarılmasına katkı sağlar?
I. Arka planda davul-zurna sesinin duyulması ve kavga başlayınca kesilmesi
II. Kişilerin ses tonlarının öfkeyi yansıtacak biçimde yükselmesi
III. Oyuncuların renkli yöresel kıyafetler giymesi

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I ve III E) II ve III

24 Bir tiyatro diyaloğu hikâyeye dönüştürülürken aşağıdakilerden hangisi **bağlama uygunluk** ilkesini ihlal eder?

A) Mekânı ayrıntılı olarak betimlemek
B) Bazı konuşmaları dolaylı anlatımla aktarmak
C) Kişilerin iç dünyasını anlatıcı aracılığıyla yansıtmak
D) Yönergeleri betimleyici cümlelere çevirmek
E) Kavgayla biten bir diyaloğu, kişilerin barışıp sarıldığı neşeli bir sahneye çevirmek

25 "ANLATICI — Kış, köyün yolunu çoktan kapatmıştı. Değirmenci Hasan, üç gündür kasabaya inememişti. (Efekt: Tahta bir kapıya vurulur. Rüzgâr.)
HASAN — (Şaşkın) Bu saatte kim olabilir?"
Bu kesitte anlatıcının kullanılmasının temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Oyunun sonunu önceden açıklamak
B) Kişinin iç dünyasını çatışmaya sokmak
C) Görüntünün yokluğunda yer, zaman ve durum hakkında bilgi vermek
D) Oyunun müziğini tanıtmak
E) Oyuncuların adlarını dinleyiciye bildirmek

26 Aşağıdaki kısa hikâye parçasını, en az bir ses efekti ve bir tonlama yönergesi kullanarak **radyo tiyatrosu** biçimine dönüştürünüz.
"Yağmur bütün gece durmadı. Mine, telefonun çaldığını duyunca yerinden fırladı. Arayan kardeşiydi; sesi sevinçten titriyordu: 'Kazandım abla, bursu kazandım!'"

27 Aşağıdakilerden hangisi, bir radyo tiyatrosu metninin sahne tiyatrosuna uyarlanması sırasında **eklenmesi gereken** bir unsurdur?

A) Her sahnenin başında yer bildiren ses efektleri
B) Dinleyiciye mekânı anlatan uzun anlatıcı cümleleri
C) Radyo frekansına ilişkin bilgiler
D) Dekor, kostüm ve oyuncu hareketlerine ilişkin sahne yönergeleri
E) Kişilerin kim olduğunu sesle tanıtan tekrarlar

28 "Diyaloğu hikâyeye çevirmek, bir fotoğrafı mektupla anlatmaya benzer. Fotoğrafta her şey aynı anda görünür; mektupta ise neyi önce, neyi sonra söyleyeceğinize siz karar verirsiniz."
Bu benzetmeyle tür dönüştürme hakkında anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tür dönüştürmede sıralama önemsizdir.
B) Tiyatro metinleri hikâyeden daha kısadır.
C) Anlatıcı, olayları hangi sırayla ve ne ölçüde aktaracağını seçmek durumundadır.
D) Hikâyeler fotoğraflarla desteklenmelidir.
E) Diyaloglar mektup biçiminde yazılmalıdır.

29 Bir radyo tiyatrosu yazarı, dinleyicinin iki kişi arasındaki gerilimi en güçlü biçimde hissetmesini istiyor. Aşağıdaki tercihlerden hangisi bu amaca **en az** hizmet eder?

A) Kişilerin giysilerini ayrıntılı olarak tarif eden uzun bir anlatıcı bölümü eklemek
B) Gerilimi artıran bir müzik kullanmak
C) Kısa, kesik cümlelerle hızlı bir diyalog kurmak
D) Kritik bir sözden sonra kısa bir sessizlik bırakmak
E) Ses tonlarını giderek yükseltmek

30 Radyo tiyatrosu ile sahne tiyatrosunu **dekor**, **ses tonu** ve **dinleyici/seyirci katılımı** bakımından karşılaştırınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**